

Hij komt, hij komt...

Een feest van betekenis

Door Eva Kaptein, leerkracht Basisschool Oostelijke Eilanden in Amsterdam

Een aantal jaar geleden grepen wij al naar ons hoofd zodra Sinterklaas een voet aan boord van de stoomboot zette om richting Nederland te koersen. Leuk hoor, Sinterklaas, maar wel héél druk. De kunst was toen vooral om zo laat mogelijk te beginnen met het thema in de groep om de kinderen zo weinig mogelijk tijd te geven om helemaal overprikkeld te raken. Dat zou toch anders moeten, dachten wij.

Dit is het verhaal over de manier waarop wij het Sinterklaasfeest zijn gaan vieren.

Een cadeautje.

Wij waren eraan gewend om op pad te gaan om voor alle kinderen een cadeautje uit te zoeken. We kochten een paar leuke cadeautjes waaruit we konden kiezen: een doosje met mooie steentjes, een doosje lego, een klein zaklampje met opzetstukjes, een kijkpotje met een spin er in... Ieder jaar stegen de prijzen en werd het moeilijker om nog leuke cadeautjes te vinden. Bovendien was het steeds maar weer spannend om het juiste cadeautje bij het juiste kind te zoeken. Niets is vervelender dan een kind dat eigenlijk niet blij is met het cadeautje en jaloers is op het cadeautje van een ander kind.

We besloten om eens te proberen ieder kind hetzelfde te geven. Dat jaar speelden we over Sinterklaas en piraten, naar aanleiding van het boek "Robin en Sinterklaas" van Sjoerd Kuyper. De kinderen kregen een klein kijkpotje met mooie schatsteentjes en glimmende schelpen in een gouden zakje. Het werd een groot succes!

Het jaar daarop kregen we de smaak te pakken. We vonden een heel klein cadeautje voor maar een paar gulden: een zakje met een stuk of 10 lichtgevende sterren. We moesten ervoor zorgen dat dit cadeautje een heel bijzonder cadeautje zou worden, waar alle kinderen heel blij mee zouden zijn. Een verhaal moest daar voor zorgen.

Een thema in een thema.

In de Sinterklaastijd is het zalig om een echt goed Sinterklaasverhaal voor te lezen of te vertellen. Wij merkten dat alle kinderen héél intensief luisteren en zich mee laten voeren in het verhaal. De betrokkenheid kán niet groter en de beleving van spanning, plezier, nieuwsgierigheid en humor is heel intens. De magie is geweldig en wordt ieder jaar weer gevoed door gebeurtenissen met pieten, de zak of het boek van Sinterklaas, de aankomst van de stoomboot of het bezorgen van pakjes. Stuk voor stuk verhalen om bij weg te dromen of om op het puntje van je stoel te zitten. Een verhaal is dus uitermate geschikt een richting aan te geven.

Eigenlijk stuur je aan op een thema binnen het thema Sinterklaas.

Het zakje sterren bracht ons op een verhaal over varen in de nacht.

We bedachten een verhaal dat in ongeveer twee weken helemaal verteld zou kunnen worden. Iedere dag een stukje verder. We wilden het verhaal vertellen met behulp van voorwerpen en verhaalfiguren om het verhaal visueel te ondersteunen. We creëerden zo ook een mogelijkheid om met kinderen het verhaal nog eens na te spelen. De voorwerpen op de verhaaltafel zouden de voorbeelden kunnen zijn voor knutselwerkjes, bijvoorbeeld een pietje en Sintje van een wc-rolletje en een boot van een melkpak. Natuurlijk konden we de nacht goed laten zien door een zwarte doek. De sterren konden we maken door een lichtjessnoer met opzetsterretjes aan het doek te bevestigen. Omdat het een verhaal zou zijn dat zich af speelt in de nacht zou het

helemaal passend zijn om het een beetje donker te maken tijdens het vertellen met alleen het schijnsel van de sterren...

Het verhaal.

Dit zijn de grote lijnen van het verhaal. De dag na de aankomst in Nederland zijn we begonnen met vertellen.

Bij iedere dag staan ideeën voor het opbouwen van de verhaaltafel en een thema-speelhoek.

Dag 1

Sinterklaas en de pieten pakken de boot in om te vertrekken naar Nederland. Alle pakjes, pepernoten, chocoladeletters worden in de boot getakeld. De wegwijs piet kijkt of alle zeekaarten kloppen, de technische piet controleert het schip en de telpiet telt of alle pieten er zijn. Als alles klaar is kan de grote reis beginnen.

- Op de verhaaltafel ligt een blauw kleed en er ligt een stoomboot aan een aanlegsteiger van blokken. Je introduceert Sinterklaas en een paar pietjes die op de boot gaan via een loopplankje.

- Je kunt beginnen met het bouwen van een grote stoomboot in de themahoek. Als je dat wilt doen is het slim om bepaalde begrippen, zoals het dek, de boeg, de reling, het ruim en de schoorsteen in je verhaal te verwerken.

Dag 2

De boot gaat varen. De motoren ronken en uit de schoorsteen komt stoom. Alle pieten staan op het dek om te zwaaien. De wegwijs piet laat op de kaart zien hoe de boot moet varen om in Nederland aan te komen.

- Je kunt een zeekaart laten zien waarop je tijdens het vertellen met een stift de vaarroute tekent. Je benoemt de landen waar de boot langs moet varen en noemt in het bijzonder de golf van Biskaje op. De wegwijs piet wordt een beetje zenuwachtig als het over die golf van Biskaje gaat. Waarom?

Je kunt de kaart bij de verhaaltafel ophangen en met een klein stoombootje aangeven waar de boot zich bevindt.

- Het werk aan de stoomboot gaat verder. Sinterklaas en de pieten komen pas op de boot komen als de boot helemaal af is.

Dag 3

De boot komt in de buurt van de golf van Biskaje. Daar woedt een verschrikkelijke storm: de vliegende storm! (Uit het boek "Robin en Sinterklaas" van Sjoerd Kuiper.) De boot moet daar dwars doorheen. Alles aan boord wordt in gereedheid gebracht om de vliegende storm in de golf van Biskaje te doorstaan. Iedereen is een beetje bang. De enige die de boot goed door de storm heen kan varen is Sinterklaas zelf. Hij zet z'n mijter vast met haarspelden en doet een stevige riem om zijn mantel en gaat zelf aan het roer. Volle kracht vooruit!!

Je kunt het verhaal van Sjoerd Kuiper goed als leidraad gebruiken.

- Je kunt de verhaaltafel aankleden met hoge golven, geknipt uit geperfd papier. Je kunt eventueel een cassette erbij zetten met geluiden van de zee en de wind.

- Is de grote boot al af? Dan kun je in je verhaal van die dag misschien verwerken welke kleren Sint en de pieten aanhebben. Je kunt de verkleedkleden daarna gaan aanbieden. Het spelen kan beginnen.

Dag 4

De boot heeft grote stormschade opgelopen in de golf van Biskaje. Ze kunnen niet meer verder varen en lopen enorme vertraging op. Komt de boot nu nog wel op tijd in Nederland?

De wegwijspiet wijst aan hoeveel ze nog moeten varen en weet precies hoeveel dagen dat nog duurt. Ze hebben nog... dagen de tijd. Sinterklaas belt met de burgermeester om te vertellen dat ze misschien niet op tijd komen en om te vragen of hij/zij een oplossing heeft.

- Je kunt nu een kalender maken met de kinderen om te zien hoe lang het nog duurt voordat Sinterklaas op school komt.

Dag 5

Uiteindelijk is er maar één oplossing mogelijk; de boot moet dag en nacht doorvaren. Sinterklaas stelt voor dat hijzelf in de nacht aan het roer zal staan. Eigenlijk durft hij dat niet, want hij is bang in het donker. Dat weet natuurlijk niemand, en Sinterklaas durft dat ook niet te vertellen. Hij durft zeker niet alleen!

Sinterklaas vraagt aan de verhalenpiet of hij 's nachts bij hem wil zijn om hem verhalen te vertellen zodat hij niet zo bang hoeft te zijn en om hem wakker te houden. Stel je voor dat Sinterklaas in slaapt valt tijdens het sturen! Sint moet nu slapen als het dag is. De verhalenpiet wil Sinterklaas wel helpen. Hij neemt z'n mooiste verhalenboek mee naar de stuurhut.

- Je kunt de verhalenpiet introduceren op de verhaaltafel.

Voor de volgende dag kun je een zwarte doek met een lichtjessnoer en sterren ophangen boven de verhaaltafel. In de themahoek kun je ook zwarte doeken ophangen om de 'nacht' te maken. Vanaf nu kun je het tijdens het vertellen een beetje donker maken.

Dag 6

De eerste nacht. Sinterklaas biecht aan de verhalenpiet op dat hij heel bang is voor het donker. In het donker kan je niks zien! Hij heeft er eigenlijk wel een beetje spijt van dat hij de boot wilde varen in de nacht. Als hij nou maar nergens tegenaan botst! Dan kan de boot helemaal niet meer varen en dan komen ze helemaal niet meer op tijd in Nederland. Als je niks kan zien, hoe weet je dan dat je recht vooruit vaart en waar je naartoe moet? Daar heeft Sinterklaas eigenlijk geen verstand van. Gelukkig heeft de stuurpiet wel uitgelegd hoe het kompas werkt. De verhalenpiet stelt Sinterklaas op z'n gemak. Hij vertelt dat de sterren je ook kunnen helpen. Sinterklaas moet maar goed kijken naar hun lichtjes, want dan is het opeens niet meer zo heel erg donker om hem heen. Sinterklaas gelooft z'n ogen niet. Zoiets mooi heeft hij nog nooit gezien! Hij is opeens niet meer zo heel erg bang. De verhalenpiet moet wel beloven dat hij niet aan de andere pieten verklapt dat Sinterklaas zo bang is in het donker, want daar schaamt hij zich erg voor. Zal de verhalenpiet dat geheimje kunnen bewaren?

- In de themahoek kan een kompas komen. Boven de boot kun je sterren maken met de kinderen.

- Je kunt op de verhaaltafel ook een bedje neerzetten, waarin je Sinterklaas laat slapen als het licht is.

Dag 7

De tweede nacht. De verhalenpiet vertelt Sinterklaas over de sterren. De sterren nemen niet alleen een beetje van je angst voor het donker weg, ze kunnen je ook de weg wijzen! De verhalenpiet wijst Sinterklaas waar de Poolster aan de sterrenhemel staat en vertelt vervolgens een verhaal over die ster. Je vertelt nu dus een verhaaltje in een verhaal, bijvoorbeeld over een jongetje dat de weg kwijt is en dat hij de weg weer terug vindt door de richting van de Poolster op te gaan.

De verhalenpiet vertelt zo prachtig dat Sinterklaas helemaal vergeet hoe bang hij is en hoe slaperig hij wordt. De nacht is snel voorbij! Ze zijn een lekker stukje opgeschoten. Nu hoeven ze nog maar... dagen en nachten te varen.

- Je kunt de Poolster maken en ophangen boven de verhaaltafel.

- Natuurlijk verzetje iedere dag het bootje op de zeekaart en streep je een dag/nacht door op de kalender.

Dag 8, 9, 10, 11...

Iedere nacht vertelt de verhalenpiet een verhaal over een ander ster. Je kunt verhalen verzinnen over de grote beer, de kleine beer, het steelpannetje, enzovoorts. Natuurlijk vindt Sinterklaas het machtig interessant en wat het allerbelangrijkste is dat hij vergeet hoe bang hij eigenlijk is in het donker!

Afhankelijk van hoeveel dagen je nog over hebt tot het sinterklaasfeest, kun je de verhalen over de sterren vertellen. Natuurlijk komen de andere pietten erachter dat Sinterklaas zo bang is in het donker.

De laatste dag

Sinterklaas vindt het bijna jammer dat hij nog maar één nachtje varen moet, om op tijd aan te komen in Nederland. Terwijl Sinterklaas en de verhalenpiet in de stuurhut zijn, bereiden de andere pietten een grote verrassing voor. Iedereen op de boot vindt het heel dapper van Sint dat hij de boot door de nachten heeft heen gevaren. Sint zal wel reuze moe zijn! Ze maken boven het bed van Sinterklaas een prachtige sterrenhemel, met sterren die echt licht geven. Als het licht wordt, en Sinterklaas in zijn bed stapt om te gaan slapen, ziet hij de sterrenhemel boven zich. Met een grote glimlach valt Sint in een diepe slaap. Als hij wakker wordt zal de boot in Nederland zijn...

Sinterklaas in de klas.

Sinterklaas zou bij ons op school aankomen op een manier die paste bij dit verhaal. We hadden van een bakfiets een hemelbed gemaakt, met allemaal sterren. Sinterklaas zou daar in liggen en ... slapen! Helaas kon dat feest niet doorgaan, omdat op de dag verschrikkelijk slecht weer was en Sinterklaas het erg in z'n rug had. Hij zou niet meer op kunnen staan uit dat lekkere bedje!

Sinterklaas kwam in alle klassen een kwartier. Terwijl de kinderen lekker spelen, pepernoten bakken, knutselen en spelletjes doen, komen Sint en de pietten met hen meedoen. De kinderen kunnen op eigen wijze en wanneer ze dat zelf willen naar Sinterklaas en zwarte piet toe gaan, of niet. Heel ontspannen. Natuurlijk weet Sinterklaas van tevoren welk verhaal wij vertellen aan de kinderen, zodat hij passend kan reageren op de kinderen. Alsof het echt gebeurd is...

Als Sint en de pietten weer weg zijn kunnen de kinderen gewoon doorgaan in de klas. Je bepaalt zelf het moment waarop je van een piet een zak met cadeautjes krijgt. Dat jaar kregen we geen zak, maar een stoomboot, waarin de pakjes verstopt zaten.

De kinderen waren allemaal geweldig blij met hun zakje sterren!

Activiteiten, betekenissen en bedoelingen.

Het verhaal, in stukjes verteld, heeft ervoor gezorgd dat er een context kwam voor activiteiten in verschillende hoeken, rolinformatie kwam voor het spelen als Sinterklaas en zwarte piet en gezamenlijke betekenis gegeven werd aan een klein zakje sterren.

Het zou goed zijn wanneer de hogere groepen in de school ook meedoen met dit verhaal. De oudere kinderen kunnen op hun eigen niveau bezig zijn met verschillende onderdelen uit het verhaal. Ze begrijpen dan in ieder geval ook de ludieke aankomst van Sint op school.

De activiteiten die je aanbiedt en hoe je daarin begeleidt hangt af van je bedoelingen. Wij hebben gekozen voor het construeren van een stoomboot in de themahoek. In eerst instantie waren onze bedoelingen vooral gericht op het construeren van de boot zelf. De activiteiten die daarmee te maken hadden waren gericht op het gebruiken van verschillende gereedschappen

en hulpmiddelen, het samenwerken en zoeken naar oplossingen voor constructieproblemen. Het spel kwam toen de boot klaar was.

Mogelijke betekenissen van de kinderen

Het grootste deel van de groep kinderen had al vaker Sinterklaas gevierd en was dus al helemaal ingevoerd in de gewoonten, termen en gebeurtenissen. Het gedeelte van het verhaal over de sterren zal voor hen nieuw zijn. In de groep waren ook een paar kinderen die het Sinterklaasfeest voor het eerst (op school) vierden. Vanuit hun eigen cultuur vierten ze het feest niet. We moesten er dus voor zorgen dat deze kinderen de woorden en begrippen kregen aangereikt en aansluiting konden maken bij de gezamenlijke beleving van het verhaal.

Bedoelingen

De kinderen willen in de Sinterklaastijd vooral handelend bezig zijn: verkleeden, met de zak rommelen, pakjes inpakken en met de staf rondlopen en naspelen van de aankomst. Kinderen met veel speelervaring zullen extra rolinformatie rond Sint en piet snel toepassen in hun spel en anderen daarin meenemen.

Het was ook onze bedoeling dat de kinderen veel te doen hadden, op een zo zinvol mogelijke manier.

Tijdens het construeren van de boot stonden de volgende doelstellingen van basisontwikkeling centraal: het overleggen, redeneren en probleemoplossen, het werken met verschillende gereedschappen en technieken (hanteren van verfrillers, dikke kwasten, sponsstempels, bevestigen met tape, nietjes en touw en het werken met ingenieur) samen werken en spelen, communiceren en taal (verwoorden van hulpvragen) en woorden en begrippen.

De vertel- of verhaaltafel heeft als belangrijkste functie het ondersteunen van taal. Het samen naspelen van het verhaal helpt om te oefenen met zinnen maken en themawoorden te gebruiken. De taalvaardige kinderen konden uitgenodigd worden om het verhaal zelf verder te bedenken en te spelen. Een kind kon ook tijdens het vertellen de opdracht krijgen om te laten zien op de tafel wat er op dat moment verteld werd.

Natuurlijk was een heel belangrijke doelstelling voor ons om de kinderen zoveel mogelijk van het verhaal te laten genieten, de dagen zo ontspannen mogelijk door te laten komen in een gezellige sfeer en om betekenis te geven aan het Sinterklaascadeautje.

Activiteiten en het webschema.

Dit waren de mogelijke activiteiten die we bedachten bij het thema. Niet alles is uitgevoerd.

Constructieve- en beeldende activiteiten

- een boot maken in de themahoek
- boten bouwen van lasy, lego, duplo en ingenieur
- een boot knutselen of vouwen, tekenen of schilderen
- een Sint of piet van een wc-rolletje knutselen
- Sint en piet schilderen of tekenen
- een ster vouwen of knippen

Spel

- rollenspel op en in de boot in de themahoek
- het (samen) naspelen van het verhaal bij de verhaaltafel en daar zelf verhalen bedenken
- verkleeden en schminken als Sinterklaas en zwarte piet

Gesprek

- het bespreken van constructieproblemen
- individueel of in kleine groepjes over bang zijn, alleen zijn, moe zijn.
- hoe ver moet de boot nog varen en hoe ver is dat nou precies?

Activiteiten rond lezen en schrijven

- het schrijven van teksten bij tekeningen
- het lezen van de zeekaart
- het lezen van de kalender

Activiteiten rond rekenen en wiskunde

- tijdsbeleving: hoe lang duurt het nog? Tellen van dagen, nachtjes.
- maken van een kalender: stempelen van aantal nachtjes.
- afstanden meten in verschillende 'maatjes': bijvoorbeeld het aantal stappen tellen.

NT2

- samen naspelen van het verhaal bij de verhaaltafel
- benoemen van onderdelen van de boot en van de verkleedkleden
- koppelen in rollenspel aan een kind dat al veel ervaring heeft met het Sinterklaasfeest
- nastempelen van themawoorden van een voorbeeld met een plaatje

Overige activiteiten

- zingen: bekende liedjes en een paar nieuwe liedjes aanleren.
- versje: hoe weet je de weg op zee kapitein (Willem Wilmink)
- pepernoten bakken
- pietengym